

DEKLARACJA Z BAMBERGU

przyjęta w ramach międzynarodowego sympozjum
„Niemieckie urzędy opieki nad nieletnimi a Europejska Konwencja Praw Człowieka”
Bamberg, 20./21. października 2007r

Przewodnictwo: Annelise Oeschger, Przewodnicząca Konferencji Międzynarodowych
Organizacji Pozarządowych Rady Europy

Na podstawie doświadczeń własnych i dotkniętych problemem rodzin oraz opinii fachowców uczestnicy sympozjum stwierdzają, co następuje:

- w Niemczech, w ramach ochrony praw dzieci i nieletnich, dochodzi głównie ze strony urzędów opieki nad nieletnimi do naruszeń praw człowieka, w szczególności artykułów 3, 5, 6, 8, 13 i 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.
- urzędy opieki nad nieletnimi w Niemczech nie podlegają żadnej specjalistycznej ani prawnej kontroli.
- urzędy opieki nad nieletnimi lekceważą prawomocne wyroki sądów dotyczące prawa do opieki nad dziećmi.
- pod pretekstem ochrony danych osobowych łamane jest podstawowe prawo wolności dostępu do informacji i wglądu do akt krewnych i ich adwokatów.
- pozbawienie prawa do opieki nad dzieckiem powinno być racjonalne i następować wtedy, gdy rodzice są niezdolni do prowadzenia procesu wychowawczego dziecka, a jego pomyślność nie może być zagwarantowana żadnymi innymi środkami. W praktyce jednak, odbieranie prawa do opieki nad dzieckiem występuje często przy braku tej przesłanki. W ostatnim czasie można zaobserwować nasilenie takiej tendencji. Zbyt rzadko wykorzystuje się możliwość umieszczenia dziecka w przyjaznym mu środowisku.
- odebranie dziecka rodzicom następuje często w cyniczny sposób.
- zamiast podejmowania działań umożliwiających szybki powrót dziecka do rodziców, jest ono od nich izolowane i oddalane poprzez bezpośredni wpływ i odwołanie procesu przez urzędy opieki nad nieletnimi i sądy. W wielu przypadkach dochodzi do zanikającej siły oporu ze strony rodziców i nadmiernych wobec nich i ich otoczenia żądań finansowych.
- ze strachu przed represaliami rodzice i osoby ich wspierające nie ryzykują zbyt często podjęcia kroków prawnych.
- rodzice są często pozbawiani uprawnień, które im przysługują nawet po odebraniu prawa do opieki nad dzieckiem (np. kontakt ze szkołą, prawo do kontaktu z dzieckiem, udzielanie zgody na zabiegi medyczne, kształtowanie stosunku do religii).
- podczas przebywania w obcym środowisku wiele dzieci jest narażonych na fizyczne i psychiczne prześladowania.
- w wielu przypadkach rodzice nie mogą porozumiewać się z dziećmi w języku ojczystym, a złamanie zakazu użycia tego języka przez dzieci prowadzi do stosowania kar cielesnych.
- kontrola ze strony domów opieki lub rodzin zastępczych jest często niewystarczająca.
- pociągnięcie pracowników urzędów opieki nad nieletnimi do odpowiedzialności karnej i cywilnej jest prawie niemożliwe.
- zarówno w urzędach opieki nad nieletnimi jak i sądach brakuje odpowiednio wykształconych profesjonalistów. W efekcie podmioty te zbyt często polegają na

ekspertyzach i orzeczeniach, które często są jednostronne. Opinie niezależnych ekspertów z zagranicy są często pomijane.

- urzędy zamiast opierać się na faktach podejmują decyzje na podstawie subiektywnych opinii i uprzedzeń. Takie postępowanie objawia się głównie w przypadkach, w których diagnoza lekarska lub zalecana terapia budzi kontrowersje i spory wśród fachowców, np. chroniczna borelioza lub syndrom braku koncentracji połączony z nadwrażliwością (ADHS). Innym przykładem postępowania niemożliwym do społecznego zaakceptowania jest nadużywanie naukowo kontrowersyjnego syndromu „Münchhausen-by-proxy” dla uzasadnienia odbierania rodzicom prawa do opieki nad dzieckiem. W tych przypadkach interesy polityczne i gospodarcze zwiększają niebezpieczeństwo podejmowania decyzji nieuwzględniających dobro dziecka.
- decyzje państwa o rozmieszczeniu dzieci w ośrodkach zastępczych są coraz częściej uwarunkowane interesami gospodarczymi. Finansowe przetrwanie licznych instytucji jest uzależnione od regularnego otrzymywania przydziału dzieci do opieki.

Dlatego uczestnicy sympozjum domagają się:

- przebudowy systemu ochrony dzieci i nieletnich, w szczególności wprowadzenia niezależnego, skutecznego i profesjonalnego nadzoru prawnego, stworzenia specjalnego gremium fachowców, które będzie regularnie przeglądać i niezwłocznie analizować decyzje dotyczące odebrania prawa do opieki nad dzieckiem z uwzględnieniem możliwości jego przywrócenia. Zespół ten będzie zajmował się też dokształcaniem pracowników urzędów opieki nad nieletnimi i sądów rodzinnych.
- wprowadzone zmiany mają zagwarantować, iż decyzje dotyczące prawa do opieki nad dziećmi będą podejmowane w oparciu o fakty a nie uprzedzenia i że będą uwzględniały co najmniej dwie niezależne ekspertyzy.
- konsekwentnego ścigania pracowników urzędów opieki nad nieletnimi i sądów, którzy dopuścili się czynów niezgodnych z prawem karnym.
- utworzenia stanowiska Rzecznika ds. Ochrony Dzieci i Nieletnich.
- prawa człowieka do wolności, bezpieczeństwa, prywatności i życia rodzinnego (EKPCiPW art. 5, 8) nie mogą być podporządkowane prawu do ochrony danych osobowych. Wszystkie etapy procesu musi cechować przejrzystość i transparentność.
- badania przez niezależne gremium fachowców w jak najkrótszym czasie prawomocności i celowości wszystkich aktualnych przypadków odbierania prawa do opieki nad dziećmi.
- ideowej i materialnej rehabilitacji na rzecz dotkniętych problemem dzieci i rodzin.
- zmiany treści zalecenia Komisarza Praw Człowieka Rady Europy z uwagi na przypadek Republiki Federalnej Niemiec (np. „uwzględnianie praw człowieka jako kluczowego elementu przy wykonywaniu zawodów prawniczych, nauczycielskich i pracy w opiece społecznej i służbie zdrowia”).
- włączenia problematyki urzędów opieki nad nieletnimi do sprawozdania Komisarza Praw Człowieka Rady Europy z sytuacji w Niemczech.

Uczestnicy sympozjum rozważają:

- zorganizowanie kolejnej konferencji w najbliższych miesiącach.
- wsparcie projektu ustanowienia międzynarodowej łączności komputerowej pomiędzy dotkniętymi problemem rodzinami, ich przedstawicielami oraz ekspertami różnych dziedzin.

- złożenie w Komisji Petycji Parlamentu Europejskiego, w której obecny jest przedstawiciel Niemiec, projektu petycji postulującego zweryfikowanie aktualnych przypadków umieszczenia dzieci w Środowisku zastępczym.